

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Doma laukums 8A, Rīga, LV-1939, Latvija, tālr. +371 67221848, e-pasts neplp@neplp.lv, www.neplp.lv

Rīgā 2022.gada 25.augustā

LĒMUMS Nr. 320/1-2

Par izmaiņām Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk arī – Padome) šādā sastāvā – Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš, Padomes priekšsēdētāja vietniece Ieva Kalderauska, Padomes locekle Ilva Milzarāja un Padomes loceklis Andis Plakans – kā neatkarīga pilntiesīga autonoma institūcija, kas atbilstoši savai Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktajai kompetencei pārstāv sabiedrības intereses elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā, kā arī uzrauga, lai to darbībā tiktu ievērota Latvijas Republikas Satversme, šis likums un citi normatīvie akti,

konstatē:

[1] Saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma (turpmāk arī – EPLL) 60.panta pirmās daļas 13.punktu viena no Padomes funkcijām ir veicināt Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu politiku, tas ir attiecināms arī uz Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā iekļautajām programmām.

[2] Nodrošinot funkciju izpildi, Padome ir pieņēmusi vairākus lēmumus:

[2.1] 2019.gada 20.novembrī tika pieņemts lēmums Nr. 224, ar kuru Latvijas teritorijā apturēta televīzijas programmu “Vremya: dalekoye i blizkoye”; “Bobjor”; “Dom Kino”; “Dom Kino PREMIUM”; “Muzika Pervogo”; “O!”; “Poyekhali”; “TELECAFE”; “Peterburg – 5 kanal” izplatīšana uz laiku līdz Eiropas Savienības Padomes noteikto sankciju par Ukrainas teritoriālās integritātes, suverenitātes un neatkarības graušānu atcelšanai pret konkrētu personu (vai personu loku), kura ir tieši vai netieši saistīta ar norādītajām programmām, pamatojoties uz to, ka programmas ir pilnīgā vai daļējā sankcijām pakļautas personas kontrolē.

[2.2] 2020.gada 30.jūnijā tika pieņemts lēmums Nr.216, ar kuru Latvijas teritorijā ir apturēta televīzijas programmu “RT (Russia Today)”; “RT (Russia Today) HD”; “RT (Russia Today) Arabic”; “RT (Russia Today) Spanish”; “RT Documentary (HD)”; “RT Documentary”, kā arī “RT TV (Russia Today TV)” izplatīšana uz laiku līdz Eiropas Savienības Padomes noteikto sankciju par Ukrainas teritoriālās integritātes, suverenitātes un neatkarības graušānu atcelšanai pret konkrētu personu (vai personu loku), kura ir tieši vai netieši saistīta ar norādītajām programmām, pamatojoties uz to, ka programmas ir pilnīgā vai daļējā sankcijām pakļautas personas kontrolē.

[2.3] 2022.gada 24.februārī tika pieņemti vairāki lēmumi par programmu izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā – lēmums Nr.85/1–2, ar kuru ierobežota programmas “Rossija RTR” izplatīšana Latvijas teritorijā uz 5 (pieciem) gadiem; lēmums Nr.86/1-2, ar kuru ierobežota programmas “Rossiyskiy Informatsionnyy Kanal “Rossiya – 24 (turpmāk arī – Rossija 24)”” izplatīšana tika ierobežota Latvijas teritorijā uz 4 (četriem) gadiem un lēmums Nr.87/1–2, ar kuru programmas “TV Centre International” izplatīšana Latvijas teritorijā ierobežota uz 3 (trīs) gadiem. Minēto programmu izplatīšana Latvijas teritorijā ir ierobežota saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 14.novembra direktīvu 2018/1808, ar kuru grozīta Eiropas Parlamenta un Padomes 2010.gada 10.marta direktīva 2010/13/ES “Audiovizuālo mediju direktīva” (turpmāk – Direktīva) un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7. un 8. punktu, pamatojoties uz programmās vairākkārtīgi konstatētajiem būtiskiem elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu veidošanas noteikumu pārkāpumiem;

[2.4] 2022.gada 27.februārī Padome pieņēma lēmumu Nr.107/1–2 par programmas “RBK – TV” izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā uz 3 (trīs) gadiem un lēmumu Nr.110/1–2 par programmas “MIR24” izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā uz 5 (pieciem) gadiem, pamatojoties uz programmā konstatētiem EPLL 24.panta ceturtais daļas un 26.panta pirmās daļas 4., 5. un 7. punkta pārkāpumiem.

[3] 2022.gada 21.aprīlī Latvijas Republikas Saeima vienbalsīgi pieņēma paziņojumu par Krievijas Federācijas agresiju un kara noziegumiem Ukrainā, paužot solidaritāti ar Ukrainu un ukraiņu tautu. Paziņojumā Saeima atzīst, ka Krievijas Federācija veic genocīdu pret ukraiņu tautu. Vienlaikus Padome vērs uzmanību, ka Krievijas Federācija ir Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) dalībvalsts un tai ir saistoši ANO statūti. Krievijas Federācijas rīcība, iebrūkot Ukrainā, klaji pārkāpj ANO statūtu 1.pantā noteiktos ANO mērķus, piemēram, *“Uzturēt starptautisko mieru un drošību un šā mērķa labad veikt efektīvus kolektīvus pasākumus miera apdraudējuma nepieļaušanai un novēršanai, agresijas aktu vai citu miera pārkāpšanas gadījumu apspiešanai un mierīgiem līdzekļiem saskaņā ar taisnīguma un starptautisko tiesību principiem noregulēt un atrisināt tādus starptautiskus strīdus un situācijas, kuras var novest pie miera izjaukšanas.”* Papildus Padome norāda, ka arī citas Eiropas Savienības valstis ir nosodījušas Krievijas Federācijas rīcību, iebrūkot Ukrainā, piemēram, Lietuvas Republika ir atzinusi Krievijas Federāciju par terorismu atbalstošu un īstenojošu valsti.¹ Savukārt EPLL 21.⁵ pirmā daļa noteic: *“Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome nodrošina uztveršanas brīvību un Latvijas teritorijā neierobežo tās valsts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa audiovizuālās programmas retranslāciju un audiovizuālā pakalpojuma pēc pieprasījuma izplatīšanu, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts, izņemot gadījumus, kad audiovizuālajā programmā vai katalogā ir pārkāpti šajā likumā vai citos normatīvajos aktos paredzētie programmu vai katalogu veidošanas nosacījumi vai kad audiovizuālās programmas vai audiovizuālā pakalpojuma pēc pieprasījuma jurisdikcijas valsts grauj vai apdraud citas valsts teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību.”*

¹ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/lietuvai-parlaments-atzist-krieviju-par-teroristu-valsti.a456156/>

[4] Ar Eiropas Padomes lēmumu (KĀDP) 2022/884, kas tika pieņemts 2022.gada 3.jūnijā, tika konstatēts, ka:

“(17) Krievijas Federācija ir iesaistījies sistemātiskā, starptautiskā plašsaziņas līdzekļu manipulēšanas un faktu sagrozīšanas kampaņā, lai uzlabotu savu stratēģiju destabilizēt savas kaimiņvalstis un Savienību un tās dalībvalstis. [...].

(18) Lai attaisnotu un pamatotu savu agresiju pret Ukrainu, Krievijas Federācija ir iesaistījies nepārtrauktās un saskaņotās propagandas darbībās, kas vērstas pret pilsonisko sabiedrību Savienībā un kaimiņvalstīs, nopietni sagrozot faktus un manipulējot ar tiem.

(19) Minētās propagandas darbības ir virzītas ar vairāku mediju kanālu starpniecību, kurus pastāvīgi tieši vai netieši kontrolē Krievijas Federācijas vadība. Šādas darbības rada būtisku un tiešu apdraudējumu Savienības sabiedriskajai kārtībai un drošībai. Minētie mediju kanāli ir būtiski un noderīgi, lai sekmētu un atbalstītu agresiju pret Ukrainu un lai destabilizētu tās kaimiņvalstis.

(20) Ņemot vērā situācijas nopietnību un reaģējot uz Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, ievērojot Pamattiesību hartā atzītās pamattiesības un brīvības, jo īpaši vārda un informācijas brīvību, kā atzīts tās 11. pantā, nepieciešams ieviest turpmākus ierobežojošus pasākumus, lai apturētu šādu mediju kanālu pārraides darbības Savienībā, vai tādas šo mediju kanālu pārraides darbības, kuras vērstas uz Savienību. Šiem pasākumiem vajadzētu palikt spēkā līdz brīdim, kad tiks izbeigta agresija pret Ukrainu un kad Krievijas Federācija un ar to saistītie mediju kanāli pārstās izvērst propagandas darbības pret Savienību un tās dalībvalstīm.” Ievērojot iepriekš minēto, tika nolemts programmas “Rossija RTR”, “Rossiya 24” un “TV Centre International” iekļaut Eiropas Savienības sankcionēto personu sarakstā.

[5] 2022.gada 1.martā ir pieņemta Eiropas Savienības Padomes Regula 2022/350, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā. Regulu (ES) Nr. 833/2014 groza, iekļaujot tajā 2.f pantu, kura 1.punktā noteikts, ka *“operatoriem ir aizliegts pārraidīt vai padarīt iespējamu, veicināt vai kā citādi sekmēt to, ka tiek pārraidīts jebkāds XV pielikumā uzskaitīto juridisko personu, vienību vai struktūru saturs, tostarp to pārraidīt vai izplatīt ar jebkādiem līdzekļiem, piemēram, kabeli, satelītu, interneta protokola televīziju, interneta pakalpojumu sniedzējiem, interneta video koplietošanas platformām vai lietotnēm neatkarīgi no tā, vai tās ir jaunas vai iepriekš instalētas.”* Savukārt 2.punktā noteikts, ka *“tiek apturētas visas apraides licences un atļaujas, pārraides un izplatīšanas vienošanās ar XV pielikumā uzskaitītajām juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām.”*

Regulas XV pielikumā ir norādīts Regulas 2.f pantā minēto juridisko personu, vienību vai struktūru saraksts, un konkrēti:

- 1) RT – Russia Today English;
- 2) RT – Russia Today UK;
- 3) RT – Russia Today Germany;
- 4) RT – Russia Today France;
- 5) RT – Russia Today Spanish;

6) Sputnik.

[6] 2022.gada 11.augustā Saeima pieņēma paziņojumu, kurā nolēma, ka: “*Atzīst Krievijas pret civiliedzīvotājiem veikto vardarbību, kas tiek īstenota politisku mērķu sasniegšanai, par terorismu un Krieviju – par terorismu atbalstošu valsti, kā arī aicina citas līdzīgi domājošās valstis paust šādu atzinumu.*”² Padome konstatē, ka Krievijas Federācijā ir reģistrētas 2 (divas) no šī lēmuma 2.punktā minētajām programmām – programma “MIR 24” un programma “RBK–TV”.

[7] Par lēmuma 2.punktā minēto programmu izplatīšanas aizliegumu Latvijas teritorijā uz noteiktu laika periodu, Padome jau ir pieņēmusi lēmumus, kuri ir stājušies spēkā, taču jau pēc šo lēmumu pieņemšanas ir konstatējami apstākļi, kas ir par iemeslu programmu izslēgšanai no Latvijas teritorijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu saraksta.

[8] Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā ir šādas Krievijas Federācijas jurisdikcijā esošas audiovizuālas programmas: “Vremya: dalekoye i blizkoye”; “Bobjor”; “Dom Kino”; “Dom Kino PREMIUM”; “Muzika Pervogo”; “O!”; “Poyekhali”; “TELECAFE”; “Peterburg – 5 kanal”; “RT (Russia Today)”; “RT (Russia Today) HD”; “RT Documentary (HD)”; “RT Documentary”, “RT TV (Russia Today TV)”, “Mir24”; “RBK-TV”.

[9] Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā ir šādas audiovizuālas programmas, kas saskaņā ar 2022.gada 1.marta Eiropas Savienības Padomes regula 2022/350, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, ir iekļautas šādas sankcionēto personu sarakstā iekļautas personas: “RT (Russia Today) Spanish”.

[10] Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā ir šādas audiovizuālas programmas, kas ar Eiropas Padomes lēmumu (KĀDP) 2022/884 no 2022.gada 3.jūnija IX pielikumu ir iekļautas sankciju sarakstā: “Rossija RTR”; “Rossiyskiy Informatsionny Kanal “Rossiya – 24””; “TV Centre International”.

[11] Tādu programmu izplatīšana (tajā skaitā retranslācija) Latvijas teritorijā, kā arī atrašanās Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā, kuru jurisdikcijas valsts grauj vai apdraud citas valsts teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību vai kuras ir pakļautas Eiropas Savienības noteiktajām sankcijām, informatīvā kara apstākļos, ko īsteno Krievijas Federācija, ir drauds ne tikai Latvijas informatīvās telpas, bet visas valsts drošībai. Ievērojot minēto, Padomei ir tiesības īstenot savas EPLL un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības stratēģijā noteiktās tiesības, kas saistītas ar izmaiņu veikšanu Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā.

² Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/334736-par-krievijas-merktieciem-militariem-uzbrukumiem-ukrainas-civiliedzivotajiem-un-sabiedriskajai-telpai>

[12] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 65. panta ceturtajā daļā, kas noteic: *“Ja piemērojamā tiesību norma ļauj iestādei izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot, bet izdošanas gadījumā nenosaka konkrētu tā saturu (brīvais administratīvais akts), iestāde vispirms apsver izdošanas lietderību. Ja iestāde secina, ka administratīvais akts ir izdodams, tā izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatodamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu. [..].”*

Ievērojot minēto, Padomei ir jāveic lietderības apsvērumu vērtējums par administratīvā akta izdošanas un satura lietderību. Lietderības apsvērumu vērtēšanas kritēriji, lemjot par brīvā administratīvā akta izdošanu, noteikti APL 66. panta pirmajā daļā, kas noteic, ka, apsverot administratīvā akta izdošanas vai tā satura lietderību, iestāde lemj:

- a. par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi;
- b. par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai;
- c. par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses;
- d. par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums.

[13] Padome uzskata, ka šo lēmumu ir nepieciešams pieņemt, lai sasniegtu leģitīmu mērķi, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[13.1] Administratīvā akta nepieciešamība, lai sasniegtu leģitīmu mērķi

Satversmes 100. pants paredz *“Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.”* 116.pants paredz, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 100.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai sasniegtu leģitīmu mērķi – aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka Satversme vārda brīvības ierobežojumus noteikusi vispārīgi, savukārt Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk – ECTK) dod konkrētākus kritērijus. Tāpēc attiecībā uz pieļaujamajiem plašākajiem vārda brīvības ierobežojumiem Satversmes normas jāinterpretē ECTK 10. panta izpratnē (Satversmes tiesas 2003. gada 29. oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 22. punkts). Pamattiesību uz vārda brīvību ierobežojuma mērķis atzīstams par leģitīmu tikai tad, ja tas atbilst ne vien Satversmes 116. pantā, bet arī ECTK 10. pantā minētajiem mērķiem, kuru labad var ierobežot vārda brīvību (Satversmes tiesas 2010. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-45-01 9. punkts). ECTK 10. panta otrajā daļā noteikts: *“Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziegumus, aizsargātu veselību vai tikumību, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidencialas informācijas izpaušanu vai lai nodrošinātu tiesas varu un objektivitāti.”* Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā noteiktie gadījumi, kad

iestādei ir tiesības ierobežot personas vārda brīvību (elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu retranslāciju no citām valstīm), pēc būtības jau paši par sevi norāda uz šā ierobežojuma leģitīmajiem mērķiem, kas noteikti Satversmes 116.pantā un ECTK 10.panta otrajā daļā. Leģitīmais mērķis vārda brīvības ierobežošanai konkrētajā gadījumā nepārprotami ir valsts un sabiedrības drošība, demokrātiskas valsts iekārtas saglabāšana. Demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība kā leģitīms mērķis sevī ietver nacionālās drošības un Latvijas teritoriālās vienotības aizsardzību. Padome uzsver, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu, kas reģistrētas Krievijas Federācijā, kas grauj citas valsts teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību, izplatīšana Latvijas Republikas teritorijā un atrašanās Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā Krievijas Federācijas īstenotā informatīvā kara apstākļos vērtējams kā apdraudējums Latvijas informatīvās telpas drošībai.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību u.tml. (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.2003-02-0106 secinājumu daļas 1.punktu un 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.punktu*). Turklāt vārda brīvība līdzās tradicionālām tās izpausmēm, piemēram, runām, plašsaziņas līdzekļos pausto viedokļu dažādībai, dalībai demonstrācijās un citos pasākumos, ietver arī dažādas mākslinieciskas izpausmes formas, kā, piemēram, rakstniecību, glezniecību, mūziku, un arī citas kombinētas vārda brīvības izpausmes, tostarp simbolu lietošanu (*sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 11.4.punktu*), tomēr Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedrības interešu labā (*sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 13.punktu*). Tāpat tiesības uz vārda brīvību nenozīmē visatļautību. Gan no Satversmes, gan arī no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem izriet, ka tiesības uz vārda brīvību var ierobežot. Valsts var noteikt vārda brīvības ierobežojumus gadījumos, kad personas tiesības uz vārda brīvību tieši ietekmē citu personu tiesības, kā arī gadījumos, kad vārda brīvība rada nepārprotamus un tiešus draudus sabiedrībai (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 22.punktu un Manfred Nowak. U.N. Covenant on Civil and Political Rights. CCPR Commentary. – Publisher N.P.Engel, Kehl, Strasbourg, Arlington, 1993, p.337*). Ievērojot minēto, Padome uzskata, ka par leģitīmo mērķi, saskaņā ar kuru ir pieļaujams ar administratīvo aktu ierobežot personas vārda brīvību Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā noteiktajos gadījumos, atzīstama valsts interese aizsargāt valsts drošību, teritoriālo vienotību un sabiedrisko drošību un veidot Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu programmu politiku.

Padome uzskata, ka lēmums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Ja aizsargājamu leģitīmo mērķi aizskar tieši elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas retranslācija no citām valstīm, tad šādas retranslācijas ierobežošana un programmas izslēgšana no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu saraksta viennozīmīgi novērš leģitīmā mērķa pārkāpumu. Šāds ierobežojums piemērots, pieļaujams un demokrātiskā valstī nepieciešams.

[11.2] Administratīvā akta piemērotība attiecīgā mērķa sasniegšanai

Attiecībā uz vārda brīvības ierobežojuma vērtējumu jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) izdarītie secinājumi par to, ka tādiem audiovizuāliem medijiem kā radio un televīzijai, ņemot vērā to iespējas nodot ziņas caur skaņu un attēlu, piemīt spēja ātrāk un

iedarbīgāk ietekmēt sabiedrību, nekā drukātajai presei (*sk. ECT sprieduma lietā Manole and Other v. Moldova 97. punktu*). Tātad arī sabiedrībai kaitīga informācija caur televīziju rada krietni ievērojamāku negatīvu efektu sabiedrībai, nekā drukātā prese. Līdz ar to pret televīzijas programmas ierobežošanu valstij nebūtu jāizvirza tik stingri kritēriji, kā attiecībā uz vārda brīvības ierobežošanu drukātajā presē. Šajā aspektā būtiski ņemt vērā televīzijas sižetu iedarbību uz skatītājiem ar dažādiem skatītāju uztveri ietekmējošiem paņēmieniem.

Sabiedrībai ir tiesības saņemt patiesu informāciju un mediju uzdevums un pienākums ir kalpot sabiedrības interesēm. Padomes ieskatā sabiedrības interesēs nav saņemt informāciju, kuru izplata programmas, kuras ir iekļautas Eiropas Savienības sankciju sarakstos vai kuru jurisdikcijas valsts grauj vai apdraud citas valsts teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību. Šādas informācijas saņemšana daļā sabiedrības var radīt uztraukumu un bailes savas valsts pastāvēšanu un savu, savas ģimenes nākotni. Turklāt šī informācija var saturēt arī dezinformāciju un šādas informācijas rezultātā var rasties un aktivizēties radikālas organizācijas, kuras atbalsta šīs idejas, kā arī to pretinieki, tādējādi neizslēdzot iespēju, ka valstu iekšienē var rasties dažu grupu protesti un tādējādi neapšaubāmi tiek ietekmēta sabiedriskā kārtībā un cilvēku drošība, kas būtiski un nepārprotami ietekmē valsts drošību kopumā. Gadījumā, ja šādas televīzijas programmas netiktu Latvijas teritorijā izplatītas, nav šaubu, ka pieejamība šāda veida informācijai būtu krietni mazāka, tādējādi arī šāda veida informācijas nodarītais kaitējums būtiski samazinātos, palielinot Latvijas informatīvās telpas drošību.

Līdz ar to, Padomes ieskatā, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā paredzētais instruments tiesību uz vārda brīvību ierobežošanai – elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu izplatīšanas no citām valstīm ierobežošana – ir uzskatāms par piemērotu līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai.

[13.3] Administratīvā akta nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā

Konkrētajā gadījumā, kā tas secināts iepriekš, iespējamu personas tiesību aizskārumu rada lēmuma 7. un 8. punktā norādīto audiovizuālo programmu izplatīšana Latvijas teritorijā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir secinājusi, ka nevar izslēgt to, ka persona vai personu grupa atsauksies uz Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk arī – ECTK) vai tās protokolos nostiprinātajām tiesībām, lai tām būtu “tiesības” uz rīcību, kas praksē nozīmē darbības, kuru nodoms ir ECTK noteikto tiesību vai brīvību sagraušana; jebkāda šāda graujoša darbība darītu galu demokrātijai. Tieši šīs bažas lika ECTK autoriem iekļaut tajā 17. pantu, kas nosaka: “Neviena no (...) ECTK normām nav tulkojama kā kādas valsts, grupas vai personas tiesības veikt jebkuru darbību, kuras mērķis ir likvidēt (...) ECTK atzītās tiesības un brīvības vai ierobežot tās lielākā mērā nekā tas noteikts ECTK” (Collected Edition of the “Travaux Préparatoires”: Official Report of the Consultative Assembly, 1949., 1949, 1235.-1239. lpp). Nevajadzētu nevienam atļaut izmantot Konvencijas noteikumus, lai vājinātu vai iznīcinātu demokrātiskas sabiedrības ideālus un vērtības (*ECT sprieduma lietā Refah Partisi un Others v. Turkey [GC] Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 99. punkts*). Tādējādi, lai garantētu demokrātiskas sistēmas drošību, stabilitāti un efektivitāti, valstij var būt nepieciešamība veikt īpašus pasākumus sevis aizsargāšanai. Tādēļ ECT ir atzinusi “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” jēdziena leģitimitāti (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2006. gada 16. marta sprieduma lietā Ždanoka v. Latvia 100. punkts*).

Padomes ieskatā, uz konkrēto gadījumu ir attiecināms ECT judikatūrā nostiprinātais “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” jēdziens, no kura izriet valsts tiesības ierobežot ECTK paredzētās tiesības, tostarp, tiesības uz vārda brīvību, ja šīs tiesības tiek izmantotas pretēji ECTK paredzētajiem mērķiem. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka demokrātiskai valstij ir ne vien tiesības, bet arī pienākums aizsargāt principus, pamatojoties uz kuriem tā ir radīta (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106 13.6. punktu*).

Konkrētajā gadījumā nav šaubu par to, ka lēmuma 8.punktā norādīto programmu reģistrācijas un jurisdikcijas valsts (Krievijas Federācija) apdraud citas valsts (Ukrainas) teritoriālo integritāti, suverenitāti un valstisko neatkarību, šādu programmu izplatīšana Latvijā rada potenciālus draudus Latvijas valsts drošībai. Tādējādi, Padomes ieskatā, ir nepieciešams novērst leģitīmā mērķa aizskārumu, ko rada minēto programmu retranslācija, lai aizsargātu valsts drošību, teritoriālo vienotību un sabiedrisko drošību. Turklāt, ņemot vērā televīzijas ievērojamo lomu informācijas sniegšanā iedzīvotājiem, Padome uzskata, ka nepastāv citi tiesiski mehānismi, kā ierobežot lēmuma 8.punktā minēto programmas radīto aizskārumu, kā vien Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta otrajā daļā paredzētās Padomes tiesības ierobežot programmu retranslāciju, jo konkrēto programmu izplatīšana Latvijas informatīvajā telpā rada potenciālu apdraudējumu valsts drošībai, īpaši esošajā ģeopolitiskajā situācijā.

Ņemot vērā, ka vienlaikus ar militāro agresiju Ukrainā, gan Ukrainā, gan citviet pasaulē tiek īstenots arī mērķtiecīgs hibrīdkarš, izplatīta dezinformācija un nepatiesas ziņas. Padome uzver, ka pētījumā “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem” iegūtie dati liecina, ka gandrīz visi (85%) aptaujas dalībnieki ir saskārušies ar viltus ziņām, tendenciozu vai safabricētu informāciju. Tādējādi nav šaubu, ka esošajos apstākļos ir būtiski garantēt arī informatīvās telpas drošību, uzticamas un pārbaudītas informācijas pieejamību.

Padome uzsver, ka, patlaban esošajā ģeopolitiskajā situācijā, atkārtoti iekļaujot šīs programmas Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā, Latvijas valsts nevarēs garantēt tās iedzīvotāju un šīs programmas auditorijas aizsardzību pret iespējamu kaitīgu saturu, tādu, kas apdraud Latvijas un citu valstu drošību. Šāds aizlieguma laiks dod iespēju gan programmu veidotājiem reģistrēt programmas ārpus Krievijas Federācijas, kā arī nodrošināt programmu pārceļšanu uz tādu valstu jurisdikcijām, kur vārda brīvība eksistē ne tikai juridiski, bet arī faktiski. Lēmuma 6.punktā minētās televīzijas programmas atkārtoti var tikt iekļautas retranslējamo programmu sarakstā, kad Krievijas Federācija būs izbeigusi agresiju Ukrainā, tādējādi izbeidzot graut Ukrainas teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību.

Lēmuma 9. un 10. punktā norādītās programmas ar Eiropas Savienības Padomes lēmumiem tika iekļautas sankciju sarakstā, līdz ar to atkārtoti iekļaujot šīs programmas Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā, Latvijas valsts nevarēs garantēt tās iedzīvotāju un šīs programmas auditorijas aizsardzību pret iespējamu kaitīgu saturu, tādu, kas apdraud Latvijas un citu valstu drošību. Tādējādi Lēmuma 9. un 10. punktā minētās televīzijas programmas atkārtoti var tikt iekļautas retranslējamo programmu sarakstā, kad Krievijas Federācija būs izbeigusi agresiju Ukrainā, tādējādi izbeidzot graut Ukrainas teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību.

[13.4] Administratīvā akta samērīgums

Tiesisko seku samērīgums jāvērtē katra administratīvā akta izdošanas gadījumā. Tiesību piemērošanas neatņemama sastāvdaļa ir tiesisko seku konkretizēšana un šajā posmā tiesību piemērotāja pienākums ir apsvērt tiesiskās sekas un izvēlēties tās sekas, kuras sasniedz tiesību mērķi – taisnīgumu (Satversmes tiesas 2007. gada 28. februāra lēmuma lietā Nr. 2006-41-01 14.2. punkts). Uz šādu iestādes pienākumu norāda arī APL 13. pantā nostiprinātais samērīguma princips: *“Labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.”*

Padomes ieskatā konkrētajā gadījumā labums, ko iegūs sabiedrība, ir ievērojami lielāks nekā tiesību ierobežojums, jo sabiedrību vairs nerasniegs tāds saturs un informācija, kas var apdraudēt gan Latvijas, gan Ukrainas valstu drošību un arī Eiropas drošību kopumā.

Papildus jānoskaidro, kāds ir iespējamais kaitējums un zaudējumi, kas ar administratīvo aktu tiks nodarīti minēto audiovizuālo programmu izplatītājiem un tiem elektroniskiem plašsaziņas līdzekļiem, kas šīs programmas retranslē un citā veidā izplata Latvijas teritorijā. Attiecībā uz tiesību uz vārda brīvību ierobežojumu lēmumā minēto programmas izplatītājam, secināms, ka sabiedrības ieguvums ir ievērojami lielāks nekā personas tiesību aizskārums, jo sabiedrības interesēs ir tās pasargāšana no tādas informācijas izplatīšanas, kas varētu būt neobjektīva, tendencioza un kura varētu saturēt aicinājumus un saturu, kas apdraud valsts drošību, kā arī aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu. Satversmes tiesa 2003. gada 29. oktobra spriedumā lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 31. punktā ir atzinusi, ka preses pienākums ir sniegt tikai patiesu informāciju un vārda brīvība šajā aspektā ietver arī pienākumus un atbildību. Šādu secinājumu attiecībā uz žurnālistiem vairākkārt izdarījusi arī ECT, norādot, ka ECTK 10. pants tos aizsargā tikai tādā gadījumā, ja *“tie darbojas godprātīgi, sniedz precīzu un pārbaudītu informāciju, ievērojot žurnālista ētiku”* (sk. *Human Rights. The 1998 Act and the European Convention. London, Sweet & Maxwell, 2000, p.300, sk. arī Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway, para.65, 1996.gada 27.marta spriedumu lietā Goodwin v. United Kingdom, para.39 un 1999.gada 21.janvāra spriedumu lietā Fressoz and Roire v. France, para.54).*

Tāpat Padome izvērtē arī iespējamus zaudējumus, kas līdz ar retranslācijas aizliegumu varētu rasties elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kas retranslē lēmumā minētās programmas Latvijas teritorijā. ECT ir atzinusi, ka plurālisms un demokrātija balstās uz kompromisu, kas prasa dažādas piekāpšanās no indivīdu puses, kuriem reizēm ir jābūt gataviem ierobežot dažas no savām brīvībām, lai nodrošinātu lielāku valsts stabilitāti kopumā (*ECT spriedums lietā Refah Partisi and Others v. Turkey [GC], Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 99. punkts*). Tādējādi jautājums, kas tiek izvirzīts, ir par kompromisa panākšanu starp prasībām aizstāvēt demokrātisku sabiedrību, no vienas puses, un prasībām aizstāvēt cilvēktiesības, no otras puses. Ikreiz, kad valsts vēlas atsaukties uz *“sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas”* principu, lai pamatotu iejaukšanos indivīda tiesībās, tai ir rūpīgi jāizvērtē apsveramā pasākuma mērogs un sekas, lai nodrošinātu iepriekšminētā līdzsvara panākšanu (*ECT 2006. gada 16. marta sprieduma lietā Ždanoka v Latvia [GC] 100. punkts*).

Padome, izvērtējot iespējamus zaudējumus, kas var rasties saistībā ar lēmumā noteikto aizliegumu izplatīt konkrētās programmas, tiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kuri Latvijā izplata lēmumā minētās programmas, ir secinājusi, ka, lai arī minētajiem komersantiem

var rasties zaudējumi, mediju nozares un sabiedrības kopējais ieguvums būs ievērojami lielāks nekā ierobežojums (aizliegums) komersantiem izplatīt minētās programmas, kas reģistrētas un kuru jurisdikcijas valsts ir Krievijas Federācija – valsts, kas grauj citas valsts teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību vai kuras iekļautas Eiropas Savienības sankciju sarakstos. Šāds tiesību ierobežojums ir attaisnojams ar sabiedrības tiesībām uz drošību un lielāku valsts (tajā skaitā informatīvās telpas) stabilitāti kopumā, kā arī ar to, ka Krievijas Federācija vairs negūs ieņēmumus no konkrēto programmu izplatīšanas Latvijas teritorijā un tādējādi šīs programmas vairs nevarēs tik izmantotas arī kara finansēšanā.

Ievērojot iepriekš minēto, Padome uzskata, ka saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta pirmo daļu ir pamats pieņemt lēmumu par aizliegumu izplatīt (tajā skaitā retranslēt) lēmumā norādītās programmas Latvijas teritorijā un izslēgt tās no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu saraksta.

Šis lēmums atbilstoši APL 1. panta 3. punktam un EPLL 21.⁵ panta trešajai daļai ir vispārīgais administratīvais akts, jo tas attiecas uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos. Proti, šis administratīvais akts attiecas uz jebkuru personu (t.sk. elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, bet ne tikai), kas Latvijas teritorijā veic lēmumā minēto programmu izplatīšanu (tajā skaitā retranslāciju). Šis lēmums kā vispārīgais administratīvais akts tiek paziņots oficiālajā laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”.

Padome saskaņā ar APL 62. panta trešo daļu norāda apsvērumus, kāpēc tā uzskata, ka pie konkrētā lēmuma pieņemšanas nebija nepieciešams uzklaut šī lēmuma adresātu viedokli. Saskaņā ar APL 62.panta otrās daļas 1.punktā noteikto *“personas viedokļu un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, ja administratīvā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību un mantu.”* Ievērojot minēto, secināms, ka Padomei nebija pienākuma uzklaut lēmuma adresātu viedokli, jo jebkura kavēšanās lēmuma pieņemšanā rada draudus valsts drošībai un sabiedriskajai drošībai. Tāpat jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā administratīvajā aktā noteiktais ierobežojums tiek vērsts pret jebkuru personu, kas izplata lēmumā minētās audiovizuālās programmas Latvijas teritorijā, lai pasargātu būtiskas sabiedrības intereses, tad potenciālo adresātu uzklautāšana ir faktiski neiespējama to ievērojamā skaita dēļ. Tāpat Padome administratīvajā aktā ir veikusi administratīvā akta potenciālo adresātu argumentu izvērtējumu un pamatojusi šādu ierobežojuma atbilstību tiesību uz vārda brīvību aizsardzības kontekstā. Secinot, ka administratīvais akts samērīgi ierobežo personas, kas Latvijas teritorijā izplata lēmumā minētās audiovizuālās programmas, tiesības un šādu ierobežojumu sabiedrības interesēs ir nepieciešams noteikt bez kavēšanās, potenciālo adresātu viedokļa uzklautāšana varētu nebūt adekvāta.

Ņemot vērā šajā lēmumā konstatēto, Padome secina, ka esošajā ģeopolitiskajā situācijā, kad Krievijas Federācijas līdztekus karam Ukrainā īsteno arī informatīvo karu visā Eiropā, tajā skaitā arī Latvijā, tādējādi radot riskus arī Latvijas valsts drošībai, Padome atzīst, ka šajā lēmumā norādītās programmas ir jāizslēdz no retranslējamo programmu saraksta.

[12] Ievērojot minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 65.panta otro daļu, 66., 67.pantu, 185.panta ceturtnās daļas 2.punktu Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantu, 60.panta pirmās daļas 13., 15.punktu, Eiropas Padomes

lēmuma (KĀDP) 2022/884 17., 18., 18. 19., 20.punktiem un tā IX pielikumu, Eiropas Savienības Padomes 2022.gada 1.marta Regula 2022/350, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 833/2014, Latvijas Republikas Saeimas 2022.gada 11.augusta paziņojumu un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2018.-2022.gadam Pielikuma Nr.5 “Retranslācijas atļauju izsniegšanas un darbības īstenošanas kārtība” II sadaļu, Padome

nolemj:

- 1. Izslēgt audiovizuālās programmas “Vremya: dalekoye i blizkoye”; “Bobjor”; “Dom Kino”; “Dom Kino PREMIUM”; “Muzika Pervogo”; “O!”; “Poyekhali”; “TELECAFE”; “Peterburg – 5 kanal”; “RT (Russia Today)”; “RT (Russia Today) HD”; “RT (Russia Today) Arabic”; “RT Documentary (HD)”; “RT Documentary”, “RT TV (Russia Today TV)”, RT (Russia Today) Spanish”; “Mir24”; “RBK-TV”, “Rossiykiy Informatsionnyy Kanal “Rossiya– 24””, “Rossija RTR”, “TV Centre International” no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu saraksta un noteikt, ka programmas atkārtoti iekļaut Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā iespējams saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālajā stratēģijā noteikto kārtību.**
- 2. Publicēt lēmumu oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.**
- 3. Publicēt lēmumu Padomes tīmekļvietnē.**
- 4. Atbildīgais Padomes loceklis par lēmuma izpildes kontroli ir Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš.**

Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.

Lēmumu var pārsūdzēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas Administratīvajā rajona tiesā Rīgas tiesu namā Baldones ielā 1A, Rīgā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 188.panta otro daļu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtais daļas 3.punktu šā lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

Padomes priekšsēdētājs

Ivars Āboliņš

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU